

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:	Prețul inserțiunilor:	Correspondințele se adresează redacțiunii „FOAIA DIECESANĂ” iară banii de prenumerațiune și inserțiunile a
Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane	Pentru publicațiuni oficiale, concurse edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150	ADMINISTRAȚIA
pe 1/2 an 5 „	de cuvinte 6 cor., până la 200 de cuvinte 8 cor.	Librăriei și Tipografei diec. în Caransebeș
„ România și străinătate pe an 14 franci	de aci în sus 10 coroane	
„ „ „ pe 1/2 an 7 „		

Cestiunea examenelor

în adunarea generală din anul trecut a

Reuniunii învățătorilor din diecesa Caransebeșului

(Fine)

La comitet au intrat referadele despărțămintelor Bocșa, Ciacova, Caransebeș și Făget. Despărțământul Logoj a studiat toma prin o comisiune specială, dar din cauza deosebitei sale importanțe aducerea unui conclud în meritul aceleia, s'a aménat și se ține în suspens. Despărțământul Oraviții a discutat aceasta temă, n'a adus însă nici o propunere în merit, ci o susține în suspens pană după rezoluțiunea memorandumului reuniunii noastre învățătoresci înaintat Venerabilului Consistoriu diecosan, în care, cum se scie, e atinsă și cauza examenelor. Dela despărțământele Buziaș, Vêrșet și Biserica Albă n'a intrat nici un raport.

A respunde la cele trei întrebări de mai sus, am onorifica încredințare din partea comitetului central, după ce am consultat și rapoartele înaintate din partea despărțământelor.

A respunde aménunțit la aceste întrebări nu poate să fie chemarea mea azi, când timpul ni-i măsurat și într'o adunare strălucită ca aceasta, în carea atâtea puteri didactice bogate în cunoștințe și esperințe abea așteaptă momentul de discusiune asupra temei de sub întrebare, sulevate și așa în opuri, foi și adunări învățătoresci, bine sciind, că este chiar în interesul de comun a câștiga claritate în cauză, și aceasta se poate obține numai ascultând cât mai multe voci din sinul corporațiunii noastre învățătoresci.

Deci și ca să nu abusez de prea prețuita-vă atențiune și bunăvoință mă voi încerca în liamente generale a respunde la prima întrebare:

Ce menițiune au examenele în școala populară?

Menițiunea examenelor școlare se poate reasuma în următoarele puncte generale.

a) a da ocaziune părinților precum și autorităților superioare școlare (biserica, statul, patronii), ca să se convingă despre activitatea învățătorului și diligența, capacitatea și prestațiunile școlarilor, prin ce se promovează și se ridică interesul pentru școală la popor;

b) a aduce școala în contact cu viața și cu casa părintască și a înprieteni pe popor cu școala;

c) a stimula învățătorii și școlarii la activitate cât mai consciințioasă, rodnică și rațională;

d) a constata adevărata valoare a învățătorului ca conducătoriu al unui institut de educațiune și instrucțiune;

e) a arăta gradul de agerime și de dezvoltare a facultăților spirituale ale elevilor, și întru cât își are învățătoriu moritul la acest grad de dezvoltare;

f) darea de samă a învățătorului și a școlarilor la finea anului școlar în mod cinstit și sêrbătoresc despre aceea, ce au făcut și despre aceea, ce îndevêr au câștigat în decurs de un an. Învățătoriu brav și consciințios numai cu greu s'ar lipsi de examenele publice. Pentru el și elevii sêi examenul e ziua dării de samă, o zi plăcută, o zi de sêrbătoare. Pre cei mai puțin consciințioși îi îndomnă la diligență;

g) o împintenare spre diligență școlarilor și o întărire a încrederii în sine;

h) pentru învățătoriu consciu de chemarea sa examenele sunt o ocaziune binevenită a-și vedea fructul ostenelelor sale remunêrat, respective și recunoscut dacă nu altcum, prin complăcerea celor preșenți și astfel a-și susține reputațiunea de învățătoriu consciințios și harnic, iar pentru cei mai puțin dibaci și cunoștințioși de chemarea lor o ocaziune de împintenare pentru viitoriu;

i) examenul sunt ocaziune binevenită pentru școlarii diligenți de a se bucura de rodul ostenețelor lor, și a-și arăta prestațiunile nu numai în cadrul celor 4 pereți ai școlii, ci și în fața unui public mai numeros.

În fine mențiunea examenelor școlare e normată în parte și în §. 103 din Regulamentul școlar, care sună: *Spre a face părinților cu puțință a constata mai cu înlesnire în cât școala își împlinesce misiunea sa, și pentru a stărni un interes mai mare și mai general pentru instituțiunile școlare se va ține la finea fiecărui an școlar un examen public.*

Din cele de până aci lămurit reeasă, că mențiunea examenelor fiind importantă și folositoare atât pentru școală, cât și pentru învățatoriu, familie și popor, examenul ca isvorite din necesitate, se vor susține cât timp vor exista și școlile, cu toate încercările unora de a le cassa, ca o instituțiune de sine înțeleasă, care să rămână și pe viitoriu.

Acum să vedem ce influință au esamele asupra școlarii, părinților și poporului preste tot, ca să satisfacem întrebării a doua.

La această întrebare despărțământul Ciocovei a răspuns cât se poate de bine.

Anume: Influența examenelor asupra elevilor e incontestabilă și hotăritoare. Examenul le desvoltă râvna pentru învățat. Elevul cugetă cu un sentiment de pietate la examenul final; el privește la examen ca la un scop înalt, întru ajungerea căruia se pun în folosire toate puterile lui sufletesci; în această culminează întreg rostul diligenței lui și toate îndemnările părinților și învățătorilor nu au aceea influință, ce o eserciează examenul asupra elevului întru împlinirea datorințelor sale. Examenul desvoaltă ambițiunea elevului și-i dă ocaziune să se bucure de fructele muncii sale de un an.

Nu mai puțină influință au esamele și asupra părinților precum și a poporului preste tot. Părinții preocupați de trebuințele vieții și lipsiți de capacitatea de a controla progresul, ce-l fac copii lor în decursul anului școlar, au ocaziune să se convingă despre aceasta în decursul examenului școlar. Examenul apropie pe părinți de învățatoriu, îi lămuresc asupra importanței chemării învățătorului și va trezi în ei tot mai mult sentimentul de a jertfi cu mai multă voie pentru susținerea școlii.

Examenul rosfiră și bănuellile și prejudiciile nefavorabile pentru învățatoriu, ce mulți din popor și le-au format din nesciință dintr'un incident neînsemnat, sau influențați din unele părți.

Din tractarea cu iubire și bunățate a învățătorului cu elevii, părinții esperiază, că învățătorul e pentru copiii lor un părinte tot atât de bun și iubitoriu. Atragerea și încrederea dintre învățătoriu și elev, ce ies spontan la iveală în

decursul examenului, se vor estinde și asupra părinților; iubirea și stima elevilor pentru învățatoriu se vor trezi și în părinți și popor și devin mai puternice. Părinții se departă de examen multămiți și mângăiați, gurile rele și dujmănoase vor amuți și astfel rezultă din succesul bun al examenului, un câștig însemnat moral atât pentru popor, cât mai ales pentru învățatoriu.

Părinții vor esperia și vor fi pătrunși de însemnătatea, influința și folosul, ce o are școala pentru viitorul copiilor lor, nu vor privi școala ca o instituțiune fără de folos, ci se vor convinge, că jertfele aduse sunt pe deplin recompensate prin rezultatele de la examen.

Dovadă despre influința, ce o au esamele asupra părinților și preste tot asupra poporului ni este faptul, că în toți anii mulțime din popor i-a parte la examene mai pretutindenea, până la alocurea și femeii, mame de ale copiilor, iar jertfele, ce le-a adus și mai aduce poporul nostru pentru rădicarea școlilor noastre confesionale sunt neintrecute și demne de laudat și admirat mai cu samă în aceste timpuri atât de critice.

Remâne să desvoltăm și partea a III-a a temei cuprinsă în întrebarea:

Cine e îndreptățit a întreba la examen?

Adese ori se aude părerea, că chemarea examenelor ar fi să ne deie o icoană completă despre starea școlii și despre întreaga ei activitate în cursul unui an. Părerea aceasta este greșită, pentru că ori care om de școală trebuie să recunoască, ca într'o oară, două, sau mai mult patru oare, cât se țin esamele la noi, nu e cu puțință, ca în acest timp scurt să se poată prezenta și examina materialul, ce s'a propus într'un an din toate obiectele de învățământ prescise.

În examen are a se da autorități școlare și părinților o icoană despre modul de lucrare al școlii, despre felul cum învățatoriu a tractat cu elevii încredințați lui precum și despre modul cum pruncii de școală și-au însușit complexul de cunoștințe tractat în examen.

Va să zică în examen au elevii să dovedească, că din o parte anumită a unui sau altui obiect de învățământ posed în adevăr cunoștințe și dexterități detaliate, apoi se dovedească, că pricep aceea ce știu și ceea ce pot, și în fine să dovedească, că materia de învățământ parcursă în cursul anului și acum reprodușă și în examen, a pătruns în inima elevilor, adevărat că în adevăr învățământul a fost educativ.

Despre aceea, că școlarii posed în adevăr cunoștințe și dexterități din obiectele de învățământ, le pricep și totdeodată sunt în stare a le și reproduce, ne vom convinge mai bine, când îndemnăm pe elev să reproducă neîntrerupt o parte oarecare din aceea, ce a învățat, și nu

prin dese întrebări, pentru că la întrebări atențiunea întreagă a elevului e îndreptată la întrebarea, ce i-se pune; la reproducere însă atențiunea lui întreagă se îndreaptă asupra celor învățate și toată niusința lui consistă în a reproduce aceea ce a învățat, așa cum a învățat, cum au înțeles și cum o simte, adecă să se deie ocaziune elevului a se exprima neinflunțat și neîntrerupt în felul său despre aceea, ce știe.

Unii învățatori îndatinează — și cutez a afirma că și comisiuni esaminătoare — a scoate la iveala cunoștințele elevilor prin ne-numerate întrebări chiar și în examen, prin ce elevul e împedecat a se manifesta așa, precum el ar putea.

În examen să se pună probleme și întrebări mai generale și să se lase elevii a le rezolvi după cum vor putea. De vom face așa, putem mai sigur conta la un examen succes, de oare ce acel examen se poate numi mai succes, unde învățatoriul vorbește mai puțin, dar cu atâta mai mult elevii.

Esaminatoriul este învățatoriul. Punerea întrebărilor la examen, de sine înțeles, cade în dreptul natural al învățatoriului, pentru că el știe pe deplin, ce a învățat cu elevii, cum a învățat, respective în ce estensiune, iar de altă parte densus cunoaște individualitatea și aptitudinea fiecărui dintre elevii săi.

Regulamentul școlar în § 104 precizează dreptul de esaminare al învățatoriului, dar zice, că *cu învoirea inspectorului ori cine altul poate pune întrebări în examen.*

Din spiritul acestui § reese deci dreptul de a pune întrebări nu numai comisiunea esaminătoare, ci și alții din publicul present la examen.

Principiul metodic pretinde, ca comisiunea să nu iee rolul de esaminator.

Considerând însă, că învățătorilor, cari și-au făcut datorința în decursul anului școlar, li va succede examenul măcar să esamineze ori și cine, după cum susține despărțământul Caransebeșului;

Considerând apoi gradul de capacitate al unor învățatori în materie de metodică practică, mai ales al celor începători, cari au se lupte cu greutățile începutului, reeasă, că comisiunea chiar în interesul școlii și a învățatoriului, trebuie să îngereze în examen. Aceasta ingerință însă comisia trebuie să o reducă la minimul posibil, după cum aceasta o susține despărțământul Ciacovei, adecă să se mărginească pe lângă întrebări absolut necesare, ori să eserceze acest drept în mod mijlocit prin învățatoriul, după cum aceasta o susține despărțământul Bocșei.

Deci dară în contra ingerinții comisiunii esaminătoare în modul amintit mai sus, n'avem

de a ne rădică vocea, mai cu samă dacă comisiunea esaminătoare e compusă din bărbați cu evalificațiune pedagogică și ține cont de toate recorițele școlii și ale învățatoriului, precum la noi în diecesa Caransebeșului s'a și observat, din care causă până azi nici nu s'a reclamat vre o schimbare în cestiunea esamenelor.

În coantra amestecului din alta parte îndreptățit suntem a ne rădica vocea și a nu admite acel amestec fie chiar și prin mijlocirea inspectorului școlar și anume simplu din motive pedagogice.

Acum să vedem enunciațiunile reuniunilor învățătorești din Germania, unde cu atâta interes s'a discutat cestiunea esamenelor.

În Magdeburg reuniunea s'au pronunțat pentru susținerea examenului pe motivul, că esamenele sunt un mijloc, cari desvoaltă interesul părinților pentru școlii susținând dreptul de esaminare al învățatoriului cu cuvintele: „Das Eingreifen des Schulinspector bei der öffentlichen Prüfung ist ausgeschlossen“.

Tot așa reuniunile din Wieden, Nordhausen, Wittenberg etc.

În contra esamenelor s'a pronunțat reuniunea din Gotha.

Reuniunile din Waldenburg, Drossen etc. cer modificarea esamenelor.

Din cele premise rezultă prea învederat cumcă părerea pentru susținerea și mai departe a esamenelor, și în statele, unde inspecțiunea școlilor este deja regulată, — prevalează.

Deci în numele comitetului reuniunii îmi iau voie a propune onoratei Adunări generale spre primiro următoarea teză:

Reuniunea învățătorilor din diecesa Caransebeșului susține și mai departe necesitatea esamenelor școlare usitate până la reformarea inspecțiunii școlare, fiind acestea între împrejurările actuale unicul mijloc de controlă mai intensiv stării școlilor și a învățământului nostru poporal.

Ioan Marcu

Vorbe și fapte*)

III

Biserica drept-credincioasă română din Logoj din timpuri vechi are o cruce în piața centrală de acolo. Urme sigure de esistența acestei cruci avem din veacul XVIII.

Pela an. 1836 crucea veche a fost înlocuită cu alta noauă, rădicată de drept-credinciosul logojan *Iosif Târziu*, care prin deosebite acte, în

*) Vezi „Foaia Diecesană“ nr. 24 a. c.

vederea încuibării unației în Logoj, a dispus, ca această cruce să rămână pentru vocie bisericicii drept-credincioase.

Mărețea cruce de marmoră roșie alui Târziu a ornat piața Logojului aproape jumătate de veac.

La anul 1884 crucea lui Târziu a fost înlocuită cu o altă cruce de marmoră albă, rădicată de credinciosul logojan *Lazar H. Barbu*.

Crucea aceasta stă și acuma și pe lângă aceea, că e un frumos monument național-bisericesc în centrul Logojului este și un semn de manifestare al sentimentelor, de cari au fost și sunt însuflețiți Logojenii.

Dar că multe altele ... așa și crucea din piața Logojului n'a ramas nepângărită de imaculații unieții.

Unația s'a introdus în Logoj la anul 1836.

Unieții, cari la început aveau o casă de rugăciune într'o stradă laterală, și-au zidit cu *banii stăpânirii* o biserică la a. 1854.

Biserica uniată s'a zidit tocmă în fața crucii noastre. Ea formează un al doilea monument în piața Logojului.

Ei, dar unieții, de toleranți ce sunt, vându-se cu biserica în fața crucii noastre nu pot suferi o cruce ortodoxă în fața bisericii lor și de aceea poartă de 60 de ani proces cu biserica ortodoxă pentru delăturarea crucii. Convolutul actelor procesuale este horend și cu toate, că biserica noastră cu documente, publice și private, din jumătatea întâia și a doaua a veacului trecut a dovedit dreptul său asupra crucii, procesul nu s'a sfârșit și numai Dumnezeu scie, când se va sfârși.

Că do ce mijloace s'au folosit și se folosesc unieții pentru delăturarea crucii din fața bisericii lor, respective pentru usurparea unui drept antic de proprietate al bisericii noastre asupra crucii și a locului, pe care zace crucea, servească ca dovadă următorul act autentic, îndat la magistratul orășenesc din Logoj sub Nr. 6044 ex 1897 și la oficiul de vice-comite sub Nr. 18,141 ex 1897.

Actul unguresc, subsemnat de „a lugosi gör. kath. hitközség“, sună în traducere fidelă așa:

Inclit magistrat orășenesc!

În contra deciziunii gravaminoase adusă de comitetul administrativ al comitatului Caraș-Severin sub nr. 925/k. b. din 1897 în cauza crucii de peatră, ce se află în piața din Logoj „Isabela“, dinaintea bisericii catedrale greco-catolice, suntem constrinși a cere prin aceasta suprarevisiune și a motiva cu următoarele:

Gravamosul decis de a treia instanță este vătămătoriu, pentru că lovesce atât în spiritul, cât și în dispozițiunile clare ale art. de lege 53 din an. 1868.

Spiritul amintitei legi este, că fiecare confesiune religioasă legal receptă își poate liber exercita religiu-nea sa, de nimenea conturbată în funcțiunile sale religioase și de nimenea vătămată în simțemintele sale

religioase. Dar și de almintrelea dacă această lege nici n'ar exista, este obligămentul natural al administrațiunii a fiecărui stat cult, ca să împedecă tot, ce vătămă simțemintele religioase ale allora; pentru că acel stat, care n'ar face aceasta, dărimă singur bazele esistenței sale. Frecările dintre confesiunile religioare numai așa se pot împedeca, dacă simțemintele unei confesiuni religioare nu se vătămă prin făptuirele publice și demonstrative ale altei confesiuni religioare. Este posibilă însă o mai mare vătămăre a confesiunii gr. cat. din Logoj, când în teritoriul mare al Logojului confesiunea gr. orientală redică cruce de caracter ortodox nu înaintea propriei sale biserici și nu în alt loc, decât chiar imediat înaintea bisericii catedrale episcopesci gr. catolice?

Nu e aceasta provocare? Nu e aceasta demonstrațiune? Nu e aceasta vătămărea cea mai dură a simțemintelor religioase a gr. catolicilor? Nu așifă aceasta înconținuu ura din partea gr. catolicilor față de greco-orientali?

Motivarea decisului vice-comitelui a zis foarte corect, că crucea de caracter gr. oriental, ce se află înaintea bisericii catedrale episcopesci gr. catolice duce la conținere frecări. A împedeca aceasta e datorința administrațiunii.

Până stă aceasta cruce în fața bisericii noastre catedrale nu poate să fie pace între noi și greco-orientali! Am ajuns acolo, ca obiectul suprem al cultului religios, crucea, a devenit înaintea greco-catolicilor obiect de scandal public (közbotrány). Aceasta este o situațiune, ce nu se poate suporta.

Și cu foarte puțină înțelepciune a procedat comitetul administrativ, când voesce să susțină această stare de lucruri. Dară decisul gravaminos lovesce cu deosebire în § 19 art. de lege 53 din an. 1868, carele rënduesce, ca „în apropierea bisericii și cu ocaziunea procesiunilor bisericesci în acele piețe și străzi, în cari trece astfel de procesiune, trebuie să se delature tot, ce ar conturba ceremonia bisericescă“.

Este sciut, că la greco-catolici cu ocaziunea sərbătorilor mai mari merge procesiune împrejurul bisericii. Nu conturbă aceasta în cea mai mare măsură evlavia procesiunii bisericesci, când poporul zelos în credință cu ocaziunea funcțiunilor celor mai sfinte se lovesce de o cruce ortodoxă, deci înaintea sa schismatică? — Aceasta este într'adevăr conturbarea funcțiunilor biserici. Deci pe baza dispozițiunii clare a legii această cruce nu are loc înaintea bisericii catedrale gr. catolice, ci la alt loc.

Biserica greco-orientală are o curte îngrădită, enorm de mare. De ce nu așază acolo crucea? De ce au zidit birt în curtea bisericii? N'ar fi fost mai bine să pună acolo cruce?

Din toate aceste se vede clar, că noi pe baza legii și pe baza libertății religioare putem cu drept pretinde delăturarea crucii de sub întrebare. În decisul vice-comitelui s'a accentuat corect, că crucea de sub întrebare s'a rădicat fără permisiunea autorității. Aceasta este fapt constatat oficios, care de asemenea este cauză suficientă pentru delăturarea crucii. Și decisul de instanța a treia despre această împrejurare esențială tace cu totul.

Nu putem retăcea nici aceea, că piața Isabela este unica piață în Logoj, unde s'ar putea când-va rădică o statuă patriotică, pre cum au făcut aceasta alte orașe, și așa ne poruncese și simțemintul nostru patriotic, ca această piață să rămână liberă. Pentru rădicarea crucii sunt în Logoj și o sulă de locuri.

Pe baza celor premerse ne rugăm, ca să binevoiți a înainta rugarea noastră prezentă spre reviziune ărsce-lenței Sale Domnului Ministru de interne, pe carele cu umilință îl rugăm, ca să nimicască decusul gravami-nos al instanței a treia Nr. 925.k. b. din 1897 și să aproabe decusul vice-comitului 29734 din an. 1896, iar în cazul cel mai rău să redice decusul gravaminos și să îndrumeze comitetul administrativ, ca să aducă un decus corespunzătoru legii.

Cu stima etc.

Și apoi să mai zică cine-va, că unioții nu sunt toleranți, iubitori de frați, români înflăcărați?!

Observări

*la răspunsul Prea Cuv. Sale Dlui arhimandrit
Dr. Ilarion Pușcariu*

(Continuare)

6. Prea Cuv. Sa nu mă mai slăbește cu mistificările. Zice că mistific lucrul, când combat cele scrise de P. Cuv. Sa cu privire la încetarea prea de timpuriu a influinței ierarhiei sârbesci asupra bisericii noastre și afirmă, că așa ceva n'a susținut în memoriu. Ca să se vadă cine mistifică, voi reproduc încă odată cele scrise în memoriu.

La pag. 21 aflăm: „*Prin delăturarea influinței ierarhiei sârbesci la alegerea de episcop a lui Vasile Moga, izolându-se eparhia transilvană de ierarhia sârbescă, s'a lipsit totodată înainte de vreme și de scutul ierarhiei sârbesci.*”

Oare ce înseamnă „*înainte de vreme*“?

7. Prea Cuviosul susține, că împărțirea greutăților pentru despărțirea ierarhică, ce o aflăm în memoriu, n'ar fi luată din opul Prea Sântitului Episcop Nicolae Popea, ci ar fi un rezultat al studiului DSale. Nu insist asupra părerii mele din observările critice și tot ce 'mi pare prea ciudat este, că Prea Cuv. Sa a cetit *de două ori* opul Prea Sântiei Sale și cu toate aceste *nu-și mai aduce aminte de împărțirea opului.*

Autorul a pus în memoriu ca rezultat al studiului și „*greutățile interne*” și aici voesce să ne arete, că Șaguna n'a avut lupte numai cu Sârbii, papistașii uniații, guvernul țării, ci și cu ai sei, și între acestia îl pune la locul prim pe episcopul Aradului Gerasim Rațiu, scriind despre el, că visa de o metropolie în Arad, „*de unde se vede, că el privea metropolia de o distincțiune personală a episcopilor, de care ar fi dorit și el să se împărțesească.*” În tot memoriul nu se vorbește alta despre episcopul Rațiu și așa fiecare cetitoriu poate să creadă, că Ddeu scie ce lupte a purtat Șaguna cu episcopul Rațiu, până l'a capacitat să nu viseze de metropolia din Arad.

Din răspuns vedem, că P. Cuv. Sa și aici scrie tot numai din auzite și nu se sfiesce a presenta un pe episcop într'o lumină atât de proastă. Eată ce ne spune autorul în răspuns: „*Despre episcopul Rațiu am afirmat după spuse, cele ce am scris! Spusele acestea sunt din gura unui bărbat competent, care nu era dedat să vorbească neadevăr. Fericitul metropolit Miron Romanul, în anii din urmă ai vieții sale, când eu lucram la opul meu și-l consultam de una și de alta, mai ales în privința celor întemplate la Arad, descoperindu-i admirațiunea mea la răspunsul dat de episcopul Rațiu patriarhului*

sârbesc (colecțiunea actelor pag. 43—45) îmi împărtăși că pe timpul când s'a făcut acest răspuns episcopul Rațiu era bolnăvicios și debilitat într'atâta, încât nu mai era capabil pentru astfel de lucrare. El Miron, pe atunci Moise Romanul, ca notariu al Consistoriului a compus acest răspuns, care atâta i-a plăcut episcopului Rațiu, încât după ce trimisese patriarhului sârbesc acest răspuns, în toate zilele l'punea să l'mai cetească odată și atâta i-l'a cetit până cetitoriu îl scia acum de rost, eară episcopul Rațiu preocupat de o idee a sa, totdeuna cu scăpare din vedere a cuprinsului din răspunsul cetit făcea observarea sa stereotipă: „*Vezi, asta a fost ideea mea veche dela început să facem o metropolie în Arad și una în Sibiu.*” Admit că toate cele spuse de fericitul metropolit sunt adevărate, dar din aceste nu se poate trage concluziunea, că episcopul Rațiu ar fi „*privit metropolia de o distincțiune personală a episcopilor, de care ar fi dorit și el să se împărțesească*” și că Rațiu ar fi pus lui Șaguna vre-o pedecă la despărțirea de Sârbi. Ciudată logică!!

Din cele scrise în memoriul istoric despre episcopul Ivacicoviciu reiese, că numai el e cauza, că nu s'a înființat pe timpul lui Șaguna și episcopia Timișorii, și eu tocmai ceream să îmi arete P. Cuv. Sa documente, că numai lăcomia lui Ivacicoviciu a împedat înființarea episcopiei. La aceste reproduce P. Cuv. Sa epistola lui Andrei Mocsonyi, prin care i-și exprimă părerea de rău, că nu sa înființat episcopia în Timișora. Și eu regret că nu avem cel puțin 10 episcopii, căci ved, că candidații resar ca ciupercile după ploaie; dar aici n'a fost vorba de regrete, ci de documente istorice. Autorul amintesc în memoriul istoric la pag. 145 între episcopiile cerute de Șaguna și Timișora și Clujul, dar nu ne spune mai departe din ce cauză nu s'au înființat episcopii în numitele orașe; prin urmare alt unde avem să căutăm motivele, că nu s'a înființat episcopia în Timișora și de aceea nu este corect să amintesti întrun memoriu istoric, edat dn Consistoriul metropolitan, lucruri, despre cari apoi nu'ți poți da seama.

Eu am constatat unele contrazicere în memoriul istoric în privința ținutei episcopului Hacman, ear autorul îmi dovedesc în răspuns, că Hacman a lucrat pentru înființarea unei metropolii și la Cernăuț, lucruri pe cari eu nu le-am tras la îndoială.

Despre sinodul din Chișineu susțin, că nu are a face reînființarea metropoliei și despărțirea ierarhică de Sârbi, căci la pag. 100 cetim: „*Ținerea sinodului în timpul cel mai critic al revoluțiunii nu se poate privi ca o lucrare liberă a bisericii din inițiativă proprie a ei, ci se pare a fi fost pus la cale din afară, ca un mijloc al noului regim revoluționar de a atrage și ținea pe Români pe partea lui.*” Apoi ni mai spune că, „*în acest sinod nicăiri nu se face amintire de despărțirea ierarhică de Sârbi și despre înființarea unei metropolii ortodoxe române, ceea-ce formează principalul obiect al conferinței celor 40 deputați români întruniți în Pesta la 21 Maiu 1848.*” Unde este aici „*nexul clar al evenimentelor*“?

În fine susțin și acum, că în memoriul istoric despre reînființarea metropoliei, edat de consistoriul metropolitan, era neapărat de lipsă să se vorbească despre activitatea marelui Andreiu în toate direcțiunile, căci altcum cum stăm cu „*potecul a privi și generațiunile mai tinere pe fericitul Andreiu în întreaga lui splendoare*“?

Din cele amintite până aici se poate convinge P. Cuv. Sa, că pe mine numai conștiința mea m'a îndemnat să scriu observările critice și că unicul scop

ce l-am avut înaintea ochilor a fost să arăt Preaven. Cons. metropolitan, că un memoriu ca cel al Dlui Dr. Ilariu Pușcariu nu trebuia aprobat. Eu n'am avut lipsă să arăt, că memoriul ar avea și părți bune, pentru că din capul locului am declarat, că dacă biserica n'ar fi angajată și P. Cuv. Sa ar fi tipărit memoriul pe responsabilitatea proprie, n'ași fi zis nimic, căci — deși e dureros — dară personal foarte puțin mă împoartă, dacă P. Cuv. Sa, ca un serios candidat la arhierie,, ține biserica apuseană de biserică ecumenică și fi recunoaște atribuțiunile din simvolul credinței, sau că are idei rele despre episcopii noștri. Dar, ca aceste greșeli capitale sa treacă în lume cu aprobarea celui mai înalt for în biserica noastră, care are în frunte pe metropolitul și ceilalți episcopi, eu unul nu o puteam afla de corect și așa mi-am ținut de datorință să arăt greșala făcută, chiar cu pericolul de a trece de „neloial“ „nemodest“ „fără creștere“ etc. Mi-am făcut datorința și sunt împăcat în constiință, că am făcut pentru biserica mea un lucru bun.

Dr. P. Ionescu.

(Va urma)

Varietăți

Mulțămită publică. Dl Teofan Dobren învățătoriu gr. or. în Șipet a binevoit a dona pe sama bibliotecii despertământului Buziaș al Reuniunii învățătorilor gr. or. din diecesa Caransebeșului, un exemplariu complet din Gazeta Transilvaniei din anul 1899. Subsemnatul în calitate de bibliotecariu mulțămind numitului donatoriu, rog și pe alți binevoitori a ne dona cărți pe ceana acestei biblioteci. Stimătoriu *Ioan Ciurciu* bibliotecariu.

Din depărtări. Ni se comunică din Viena, că regimentul de infanterie nr. 43 de acolo, la care servesc 95%, Români abia la 23 Iulie n. a serbat anivesarea dela Custozza. Serbarea s'a început cu un serviciu divin, săvârșit de părintele *Pavel Boldea*, care a ținut soldaților o frumoasă cuvântare despre vitejia și patriotismul ostașului român. Calușeriul și Bătuta, jucate cu ocazia sărbării de treizeci de ficiori a plăcut mult Vienezilor.

Concurs. Pentru ocuparea postului de *învățătoare suplentă pentru lucrul de mână* la școala civilă de fete a Asociațiunii se publică concurs. Doritoarele de a ocupa acest post au să prezenteze următoarele documente: a) atestat de botez; b) document despre calificațiunea cerută prin legea statului pentru ocuparea posturilor de învățătoare la școalele civile; c) o arătare despre studiile pregătitoare despre ocupațiunea de până acum; d) un atestat despre cunoscința în teorie și în praxă a lucrului de mână; e) să dovedească, că vorbesc bine românește și ungurește, eventual și nemțesce. Vor fi preferite acele concurente, cari — pe lângă calificațiunea din lucru de mână — mai cu calificație și din oare-care categorie de studii, în-deosebi din grupul limbilor. Învățătoarea suplentă pri-

mesce o remunerație anuală de 600 cor. solvită în rate lunare anticipative, și întreagă întreținere în internat. Învățătoarea angajată va avea să dea direc-toarei mână de ajutor la agendele internatului. Postul este a se ocupa cu 1 Septemvre st. n. a. c. Terminul de concurs expiră la 20 August st. n. a. c. Din ședința comitetului central al Asociațiunii pentru lit. și cultura poporului român, ținută în Sibiu la 11 Iulie 1901. *Șuluf* — V. *Beu* secretariu II.

„**Bănățanul**“ este numele unui nou institut de economii și credit, ce se va înființa în *Coșteiu*, comita-tul Timiș, cercul politic *Vêrșet*, cu un capital de 50 mii cor. împărțit pe 500 de acții. O coală pentru sub-serieri se acții de află la Redacțiunea foii noastre.

Dl. Petru Ciorogariu fost profesor la Brașov a absolvat anul acesta Conservatoriul de musică și declamație din Bucuresci cu premiu, obținând două diplome una la Principii și alta la Armonie.

Bibliografie

În editura Tipografiei și Librăriei diecesane din Caransebeș au apărut următoarele *I—IV Cărți de Religioane* pentru școalele populare de *Dr. Petru Barbu*, și adevă:

I. *Istorieare Religioase-morale*. Ediția I, 1899. Cuprinde 46 de istorioare. Prețul 30 fil.

*II. *Istorieare Biblice*. Ediția III, 1900. Conține 55 istorioare din T. V. și T. N. Adaus: A) Despre sânta Scriptură: Numirea, Originea, Autorii, Limba și traducerile, Inspirațiunea dumnezească, Împărțirea și cărțile sântei Scripturi. B) Rugăciuni: a) de dimineată, b) înainte de masă, c) după masă, d) de seară, C) Simbolul credinței. Prețul 30 fil.

*III. *Istorieare Bisericesci*. Ediția II, 1901. Conține 45 istorioare despre Lățirea creștinismului, Viața Creștinilor, Asupririle Creștinilor, Triumful bisericii creștine, Sântii părinți, Încreștinarea popoarelor, Desbi-narea bisericii apusene de biserica resăriteană, Istoria bisericii românesci. Adaus: A) Despre sânta Tradi-țiune, B) Rugăciunile sântei Liturgii. Prețul 30 fil.

*IV. *Catechism*. Ediția III, 1901. Conține: Cre dința, Iubirea și Speranța creștină. Adaus: A) Elemente de liturgică, B) Estras din Statutul Organic despre „Parohie“, C) Rugăciuni la s. Mărturisire și Cumine-cătură. Prețul 40 fil.

*

Carte de cântece diverse pentru toți și pentru toate adunate și aranjate de *Ioan Dariu*, ilustrate cu câte-va portrete. Prețul broș C 50 bani, leg. C—60 bani.

Aceasta colecțiune de cântece este destinată pentru publicul mare românesc de toate nuanțele și pentru diferite ocațiuni. Ea face bune servicii și conducătorilor de coruri populare și de adulți și e potrivită atât pentru epntru societăți și biblioteci populare.

Concurs

Epitropia fundației „Ana Alexandroviciu” escrie concurs pentru conferirea stipendiilor pe anul școlastic 1901/1902 cu termin de recurgere până la 1/14 August a. c.

Petenții au să dovedească :

1. Că sunt născuți din părinți ort. români în opidul Logoj.
2. Că sunt trupesce sănătoși prin atestat medical.
3. Că sunt lipsiți de mijloace.
4. Că au absolvat cu rezultat bun studiile anterioare.

Recurenții vechi vor acude la recurs singur numai testimoniul anului școlastic exprat. Epitropia pretinde ca stipendiștii atât în școlaele medii cât și la universitate să asculte limba română. Recursele să se subștearnă presidiului Dr. George Popoviciu protopresbiter în Logoj.

Dat din ședința epitropiei fundamentale ținută la 13 Iulie 1901 st. v.

1—1 [42]

Epitropia fundamentală.

Pe baza decisului Ven. Consistoriu diecesan, din 14 Iulie 1900 Nr. 1827 B. ex. 1899 se escrie concurs pentru parohia de clasa a III din comunitatea **Cornevea**, în protopresbiteratul Mehădiei, devenită vacantă prin moartea parohului Nicolae Bogoeviciu, cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia Diecesană”.

Emolumentele sunt :

1. Salariu în bani gata 400 cor.
2. O sesiune parohială constatătoare din 34 jugere.
3. Cortel în natură cu o grădină intravilană.
4. Paușal de lemne 32 cor.
5. Alte venite după funcțiuni preoțesci amăsurat usului de până aici.

Doritorii de a ocupa acest post au a-și subșterne recursesle lor, instruate conform statului organic și regulamentului pentru parohii, adresate comitetului parohial, la Prea onoratul Domn protopresbiter tractual Mihail Popoviciu în Orșova, până la terminul sus indegetat și amăsurat § 18 din același regulament, și prelânga prealabila încunoscintare a protopresbiterului concerninte, a se presenta în vre-o Duminică sau sârbătoare în s. Biserica însa în ziua de alegere.

Cornevea, în 16 Maiu 1901. 2—3 [40]

Nicolae Talpeș m. p. **Iacob Talpeș** m. p.
președ. com. par. not. com. par.

În conțelegere cu mine: *Mihail Popoviciu*, m. p. protopresbiter.

Pe baza incuvintării Venerabilului Consistoriu diecesan dđto 29 Maiu 1901 Nr. 3825 B ex. 1900, se escrie concurs pentru întregirea definitivă a postului de preot în parohia de clasa II. din **Tolvadia** protopresbiteratul Ciăcovei, cu termin de concurgere de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia Diecesană”

Emolumentele :

1. Sesiunea parohială în complex de 30 jugere și 1281 stânjeni pătrați.
2. Birul și stola usuată.

Recurenții sunt poftiți a-și înaita recursesle Prea On. Oficiu protopresbiteral al Ciăcovei și a se presenta

în vre-o Duminică sau sârbătoare cu prealabila încunscintare a protopresbiterului concerniate în sfta biserică.

[38] 2—3

Comitetul parohial

În conțelegere cu protopresbiterul tractual

Pentru întregirea postului învățătoresc la școala gr. or. română confesională din comuna **Marcoveț**, protopresbiteratul Verșetului, se escrie concurs cu terminul de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia Diecesană”.

Emolumente împreunate cu acest post sunt :

1. În bani gata salariu învățătoresc 600 coroane.
2. Pentru lemne pe seama învățătorului 40 coroane 40 fil.
3. Pentru conferințele învățatoresci 20 coroane
4. Pentru scripturistica școlii 20 coroane.
5. 2½ jugere pământ arătoriu de prima clasă, după carele alesul are să poarte dările publice.
6. Cortel corespuzătoriu în edificiul școlii cu trei chilii, cuină, bucătărie, pivniță, grajd pentru vite, curte cu fântână și grădina de legumi corespuzătoare.
7. Dela fiecare imormântare unde va fi poftit 80 fil.

Cei ce doresc a ocupa acest post au a-și trimite recursesle provăzute cu documetele prescise și adresate comitetului parohial la oficiul Protopresbiteral gr. ort. român al Verșetului în Szrediștea-mică u. p. Nagy-Szredistye.

Recurenții sunt rugați a se presenta la biserică noastră în vre-o Duminică sau sârbătoare.

Marcoveț din ședința comitetului parohial ținută la 3/16. Iunie 1901.

2—3 [39]

Pavel Stoian

președ. com. par.

George Nicolaieviciu

not. com. par.

În conțelegere cu oficiul protopresbiteral.

Băile Herculane (Mehadia).

(Herkulesfürdő, Ungaria).

Stațiune balneară internațională în Bănat

situată în valca romantică a Cernei.

Aer azonic. Tot confortul posibil. Lumină electrică. Musică militară. Teatru.

Vindecă radical: reumatism cronic, podagră, rachita, he moroide, anemia, boale de rinichi și beșică, conturbări ale circulațiunii sângelui, etc.

Începutul sesonului la 1 Maiu.

Stațiune a trenului Expres și Orient-Expres pe linia Budapesta-Orșova-București.

Legătură cu vapoarele danubiene.

Numerul vizitatorilor prestă 10,000 pe an.

